

Венецијанска комисија, уставно експертско тело Савета Европе, издала је хитно мишљење о изменама сета пет закона који регулишу судство и тужилаштво (познатији као Мрдићеви закони), а који су усвојени 28. јануара 2026. године.

Мишљење је затражила Ана Брнабић

Подсећају да је ово мишљење затражила Ана Брнабић, председница Народне скупштине Републике Србије.

“Измене су значајно утицале на обим хијерархијске контроле унутар јавног тужилаштва, прошириле околности у којима се могу користити привремена именовања и поновна именовања јавних тужилаца и председника судова и измениле режим привременог распоређивања јавних тужилаца”, наводи се у саопштењу Венецијанске комисије..

Комисија признаје релевантност циљева којима теже власти – побољшане ефикасности судства и јавног тужилаштва, као и побољшане кохерентности релевантних правних оквира. У том контексту, Комисија сматра да је ново законско решење којим је надлежност за одлучивање о привременим распоређивањима (премештајима) јавних тужилаца пренета на Високи тужилачки савет прихватљиво.

Међутим, Комисија је идентификовала неколико недостатака у амандманима који, посматрано и појединачно и кумулативно, поткопавају неке од заштитних мера које су раније постојале и које су биле осмишљене да заштите аутономију јавног тужилаштва и независност судства.

Стога даје следеће кључне препоруке:

– О приговорима појединачних тужилаца на хијерархијске одлуке и годишње распореде рада требало би да одлучује комисија Високог савета тужилаца, а не више рангирано јавно тужилаштво.

– Не би требало захтевати претходно одобрење министра правде за споразуме о међународној сарадњи. Ови споразуми би требало једноставно да се примене како би се осигурала координација.

– Привремена именованја главних јавних тужилаца требало би да буду ограничена на једну годину, без могућности поновног именовања; штавише, поновна именовања главних јавних тужилаца на исту функцију након истека њиховог мандата требало би искључити.

– Привремена распоређивања (премештаји) јавних тужилаца требало би да буду могућа само на позиције истог нивоа и не би требало да се могу обновити.

– Требало би увести механизам којим би се осигурало да Јавно тужилаштво за

организовани криминал има адекватно особље путем редовних именованја. До имплементације таквог механизма, сви јавни тужиоци чији су привремени распореди престали пре истека њиховог мандата у складу са амандманима требало би да буду враћени на посао како би се заштитио континуитет текућих истрага.

– Посебном одељењу за сајбер криминал требало би дати већу аутономију, уз дужно поштовање његове специјализоване улоге и његове националне надлежности.

– Фиксни мандати председника судова требало би по правилу да буду необновљиви, са ограниченим изузецима за мале судове.

Венецијанска комисија такође истиче да законске промене у тако важним областима за друштво треба да буду припремљене уз дужно поштовање принципа транспарентности, инклузивности и демократске дебате. Жалећи што ови принципи нису правилно поштовани у процесу усвајања амандмана, Комисија подстиче власти да их систематичније и ригорозније примењују у наредним фазама овог законодавног процеса.

Комисија примећује и поздравља недавно изражену посвећеност српских власти да предузму све неопходне кораке како би се позабавиле овим препорукама и спремна је да пружи даљу помоћ у овом питању, посебно кроз процену будућих нацрта законских измена.

Хитно мишљење биће представљено Венецијанској комисији на усвајање на њеној пленарној седници у Венецији 12-13. јуна 2026. године.

(Данас)